A·12·160·

A. RAHULA

EMA MÄLESTUS

Lastenäidend kahes vaatuses.

Autori kirjastus Kuresaares 1932

A. 12. 160.

ANTON RAHULA

Ema mälestus

LASTENÄIDEND KAHES VAATUSES

Autori kirjastus Kuressaares 1932

J. Treufeldti & A. Kalluse trükk
Kuresaares 1932.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
42097

Eesti Rahva Muuseum
1932:817
Arhiivraamatukogu

Tegelased :

Ema.

Hilja, ta tütar (10 aastane.)

Helju, Hilja naaber (sama vana.)

Karja-Juku, 10—11 aastane poiss.

3 **poissi,** 11—12 aastased.

Külavanem.

Jänku.

Hundionu.

Esimene vaatus metsas, teine Saarde toas.

Esimene vaatus.

Mets suvel. Taga keskel — suur viie- kuni kuuejalane kivi.

Hilja

(paremalt toreda lillekimbuga) Küll on aga ilusad! (Nuusutab) Ja missugune magus lõhn! (raputab pääd). Päris pää teeb uimaseks. Jah, niisugused kasvavad ainult kärneri aias. Küll ema aga rõõmustab neid nähes. Olgu needki ta vaeva ja hoole tasuks. Muud me talle anda ei suuda. Jah, sünnipäevaks ilus lõhnav lillekimbuke ja soe ning tänulik süda sinna juurde.

Helju

(paremalt korviga).

Hilja, sina siin!

Hilja

Helju, sina! Kust sa tuled?

Helju

Kodust! Oi, kui ilusad lilled sul on! Kust sa need said?

Hilja

Ah kust? Arva üles!

Helju

Vist kärneri juurest. Teistel pole nad nii ilusad.

Hilja

Ja muidugi. (õnnelikult) Vaata, kui toredad! Näed, seda siin! Lehed puhtast siidist. Ja see jälle: päris punane samet. Ja nuusuta.

Helju

(nuusutab)

Oh! Hinge paneb kinni! Kellele sa need viid?

Hilja

Ah kellele? See on saladus! (kelmikalt.) Suur saladus.

Helju

Kas kohe nii suur, et mulle ka ei räägi?

Hilja

Ei, nii suur ta just ei ole, aga ka tingimus.

Helju

Tingimus? Ja missugune?

Hilja

Seesugune, et tuled homme meile.

Helju

Egas teil kellegil sünnipäev ole?

Hilja

Päris õieti arvasid. Emal on homme sünnipäev jah. Ütle, kui vanaks ta saab!

Helju

(käega lüües)

Ei, kus ma seda tean.

Hilja

Ei noh, ütle nii umbes! Kas 50, 40, 30 või...

Helju

Või 20. No ütleme siis 20.

Hilja

Lollike! Mitte ikka nii noor. Mina juba 10 aastane, kuidas ema saab olla 20-ne aastane. Egas tal ometi kümne aastaselt . . .

Helju

(vahele)

Noh, ütleme siis 30-ne aastane, aga ta paistab ju nii noor.

Hilja

Eks emad ole kõik noored ja ilusad, eriti veel minu ema. Jah, Helju, ta saab homme 30-ne aastaseks. Ja sel puhul tahan valmistada talle väikest rõõmu. Kõigepäält need ilusad lilled. Need köidan ühte punase siidipaelaga ja . . .

Helju

Aga mikspärast punasega?

Hilja

Kas sa seda ei tea's? Punane tähendab ju armastust.

Helju

Ah nii! Mis muidu teie suiline Mari saatis meie sulasele Kustale punased pätid. Ju ta siis ikka teda armastab.

Hilja

(räägib hoogsalt edasi)

Köidan ühte ja asetan ema tuppa lauale uude vaasi, mille ostuks isalt raha palusin. Oi on tore vaas! Peaks sa nägema. Ja siis tahan teha veel midagi, kuid sellest juba hiljem. Ütle, Helju, kas tuled!

Helju

(kurvalt)

Ma tuleksin, aga ei saa.

Hilja

Miks sa nii kurb oled?

Helju

(pühib silmi)

Hilja

Aga, Helju! Mis sul ometi on? Räägi's ometi! (Tahab ta käsi silme eest ära tõmmata). Ära nüüd niiviisi!

Helju

Mu ema on haige. Tal on kõrge palavik. Jooksin metsa, et talle mõnda maasikat korjata. Need lahutaksid ta kuiva suud. Aga, Hilja, ma pean ruttama. Ehk tead sina kohta juhatada, kus maasikaid rohkem. Sel aastal on neid ju ime vähe.

Hilja

Pole viga, küll me juba leiame. Ma aitan sind ka noppida. Ja kui su ema on homme parem, kas siis tuled?

Helju

Siis muidugi.

Hilja

See on tore! Lähme, Helju!

Helju

Jah, aga kuhu?

Hilja

Ah, kuhu? Oota, ma mõtlen! (Vaatab ringi). Vaata, kes säält tuleb. (Näitab pahemale.)

Helju

(hoiatavalt)

Tasa, tasa! Ära teda hirmuta! (Hüüab). Jänku! Jänesekene! (Läheb pahemale, istub kännule ja patsutab kätega põlvedele). Tule siia, tule siia, Jänkukene! Ega sa meid karda? Tule siia! Tu-ule siia!

Jänku

(pahemalt)

Ah teie, Hilja ja Helju! No teid ma juba ei karda. Teie pole mulle pääle hääduse midagi teinud.

Helju

(rõõmsalt)

Seda arvasin minagi, et meid ei karda.

Hilja

(Jänku pääd silitades)

Jänkuke, on's sul veel meeles, kui kevadel su koera küüsist päästsin.

Jänku

Aga kuidas? Seda ei unusta ma eladeski.

Hilja

Ja lubasid ka mind aidata, kui mul abi vaja.

Jänku

Teen kõik, mis mu viletsa jõud lubab ja millega saan hakkama. Aga ma olen ju nii väike ja arg.

Hilja

Juhata meile maasikarikas koht kätte. Helju ema on haige ja me tahame noppida talle marju.

Jänku

rõõmsalt

Seda võin ma kohe! Mul on terve mets tuntud nagu koduõu. Tulge mu järele. (Kõik ära paremale)

Karja-Juku

(tuleb pahemalt. Tal on pääs õlgkaabu, seljas leivakott ja vibupüss nooltega ning jalas pastlad, käes raamat, millest loeb.)

«Ja siis astus noor kuningas maje-majes-teetlikul sammul rahva ette, oma alamate ette. Tal oli pääs kuldkroon, (katsub pääd) käes valitsuse-

kepp ja seljas säravad riided. Rahvas kummardas maani ta ette ja paljastas pää. Kõik imetlesid noore kuninga tarka aru ja ilu. Kuningas oli alles 11 aastane.» Nii siis just minu vanune. Aga tore oleks olla ka korra kuningas. Karjapoisi kohta öeldakse küll: «Karjapoiss on kuningas, suure valla valitseja, mitme pere pidaja», aga ta alamad, need neljajalgsed lojused, on sedavõrd rumalad, et ei oska oma kuningat austada ega kummardada. (Loeb uuesti). «Ja siis astus noor kuningas majesteetlikul sammul . . .» ah siit ma juba lugesin. Kuidas ta's astus? Kuidas see majesteetlikult siis on? Muidugi sirgelt (võtab sirge seisaku) rind ees (ajab rinna ette) ikka naksti, naksti! (käib) Ah soo, valitsusekepp oli tal ka käes. Võtame's valitsusekepi ka kätte (võtab maast kepi). Ja vaatame, mis siis edasi. (Loeb.) «Nüüd astus noor kuningas kõrgele troonile» (vaatab kivi poole). Astume siis kõrgele troonile. (Ronib kivi otsa ja istub toredasti, kepp paremas, raamat pahemas käes. Loeb edasi.) «ja vaatas tõsise ja kurja näoga oma alamaid, kes aukartuses ja hirmus nagu lambad hundi ees värisesid.» (Teeb tõsise näo ja vaatab publiku poole. Loeb jälle): «Ja siis ütles noor kuningas rahvale» (koera haukumine, Juku vaatab kiirest paremale.) Pugu, kus sa kurinahk lähed! Ass, ass, Muri! Võta, võta! Tiri sabast, näri säärest! Hoia ta, maiasmokk, vastu! (Koera äge haukumine.) Vaat', vaat'! Nii, nii! Tubli, tubli! Või tema, kuramusenahk, mõtles vilja minna. Muri on ikka tore loom. Ainuke alam, kes truult mu käske täidab. (Vaatab jälle raamatusse.) Aga mis see noor kuningas siis rahvale ütles. (Loeb.) «Ja siis ütles noor kuningas rahvale: Mina olen tark kuningas, ja sina rumal rahvas ja pead mu sõna kuulma! Minu asi on käskida, sinu asi kummardades käske täita. Mind on seatud valitsema, sind — orjama. Kes mulle vastu hakkab, peab surema!»

Vaat, kus alles mehe sõna! Ise on alles küünrapikkune jõmpsikas, aga kus suuvärk, kus kurjad sõnad! Ei noh, kuningas peab kuri olema, mis kuningas ta muidu on. Ja, kas minust kuningat ei saaks? Kas mina käskida ei oskaks? Oi sa Juudas! (Võtab endale toreda poosi. Metsas uitamine ja vile, Juku kuulatab.) Ah, ah! Külalapsed. Nende juures võin ma ju enda kuningaoskust proovida. (Puhub sarve. Metsas huidatakse veel ja siis tulevad paremalt 3 poissi.)

I poiss

Näe, kuhu Karja-Juku on roninud.

II poiss

Mis muidu hääl tuli kusagilt kõrgelt.

III poiss

Nii on just Karja-Jukule kohane. Eks teie tea: mida kõrgem känd, seda kaugem silm. Ja kellele on veel kaugemat silma vaja kui Karja-Jukule.

Juku

Karja-Juku ja Karja-Juku, mis Karja-Juku. Pole ma enam teile Karja-Juku, olen Kuningas-Juku, kas mõistate!

Poisid

(naeravad)

Päh! Kuningas. Ah, ah, ah! Eks näe meie kuningat! Juku, oled sa lolliks läinud, mis?

Juku

Vait, irihambad! Olen jah kuningas! Minu asi on käskida, teie asi kummardades käsku täita. Mütsid maha, üleannetumad!

III poiss

Kui kuningas ennem omal püksid maha võtab, siis võtame ka me mütsid maha.

Teised poisid (naeravad.)

Juku

Sina oled rumal rahvas ja pead targa kuninga käske täitma. Kes vastu hakkab, peab surema. (Tõmbab vibu vinna.) Nael on otsas, kumma valite!

I poiss

Ole'nd ikka mõistlik Juku! Mis sa jändad sääl ülevel.

II poiss

Jah, kaagutab nagu kana mättal.

III poiss

See on ju kuninga aujärg, Karja-Jussi jutlusekoht.

Teised poisid (naeravad.)

Juku

(laseb).

Säh sulle!

III poiss

(parema käega pahemast kinni haarates.)

Ai, ai, ai! Käe sisse lasi!

I poiss

No mis sa peaksid hullama!

II poiss

Laseb kas või silma välja! Ajame kana mättalt maha! (Poisid haaravad Juku jalust kinni ja tirivad ta maha. Ise pistavad jooksu.)

Juku

(neile nooli järele lastes.)

Vaat' teile! Säh teile! (Lööb käega.) No hää küll! Pole te veel kuninga kohtu eest pääsnud. (Ronib uuesti kivi otsa.) Kus ikka rumalad ja sõnakuulmata alamad. Ei põrmugi kartust ega austust oma kuninga vastu. (Vaatab paremale.) Aga kes säält tulevad? Vist jälle mõned alamad. Eks

vaatame, kes nad on. (Laseb kivile kõhuli, nii et ainult pää veel näha.) Ikka tasa ning targu.

Helju ja Hilja
(tulevad tagasi)

Helju

Missugune õnn! Kuskil pole maasikaid, kuid Jänku teadis ometi koha, kus neist kohe maa punetas. (Vaatab korvi.) Ja kui suured veel! Küll mu haige ema võib aga rõõmustuda.

Hilja

Jah, metsal on ka omad salaurkad, mida teavad ainult loomad.

Helju

Mis sa arvad! Hilja, kas mu ema saab terveks, kui need maasikad ära sööb?

Hilja

Arvan kindlasti, et saab. Ja siis tuled sa homme meile.

Helju

Jah, tulen. — Ja mul on ka midagi...

Hilja

(püsimatult) Mis sul on?

Helju

On midagi su ema jaoks.

Hilja
(rõõmsalt)

Kas tõesti! Oh sa oled armas (kallistab Heljut ja silub pääd.) Aga kus on su mütsike?

Helju
(pääd katsudes.)

Jah, kus on mu mütsike? Kuhu ma selle jätsin?

Hilja

Kas mitte...

Helju

Ah, nüüd tuleb mul meelde. See jäi sinna, kus viimaks maasikaid noppisime. Ma jooksen kohe tagasi,

Hilja

Läheme juba ühes.

Helju

Kas ühes nendega? (Näitab marjadele ja lilledele)

Hilja

Kui marjad ära ei loksu ja lilled ära ei närtsi. Tead, Helju, paneme need siia kivi ääre alla ja varjame okstega. Neid ei leia siit keegi.

Juku

(seda kuuldes kivi otsas naeratab ja pühib suud).

Helju

Päris õige, seda teeme. (Asetavad marjad ja lilled kivi ääre ja varjavad okstega).

Hilja

Ja nüüd läheme.

Helju

Läheme, aga jookstes. (Mõlemad ruttu ära).

Juku

(naerdes istukile tõustes) Tore, tore! Kuningas istub kõrgel ja ta näeb kõik, ta kuuleb kõik. Ta istub oma aujärjel ja ta jalge ette tuuakse lilli ja värskeid marju. Nii, nii! Aitab ka. Päris tore. (Tuleb kivi otsast maha). Nad tõid sünnipäevaks oma kuningale. Ja nüüd tuleb mulle ka meelde. Mu ema rääkis, et ma olla siis sündinud, kui esimesed maasikad valmis saand.

(Võtab marjad ja lilled). Olge terved, hääd alamad, ka minu pääle mõtlemast. Läkime nüüd aga kõrgemale. (Ronib uuesti kivi otsa. Sääl marju süües ja lillesid nuusutades.) Jah, päris magusad maasikad. Need kõlbavad isegi kuningale süüa. Ja lilled! (Vaatab neid käes pöördes.) No kus ikka toredad lilled! (Nuusutab.) Äh, kui pagana magus lõhn! (Siis sööb maasikaid ja nuusutab jälle lilli. Nii teeb vaheldamisi mitu korda). Imelik, lillelõhn oleks nagu maasikaist magusam. Päris pää teeb uimaseks. (Nuusutab lilli üksi ja jääb uimaseks. Katab kübaraga korvi kinni ja ringutab uniselt.) Oh — jah! Väsimus võtab võimust. Kuningas on valitsemisest väsinud ja peab puhkama. (Laskub küljeli ja sonides): Muri, Muri, ole Pugule kuri, kui ta Vihu vilja lä'eb, odrad, kaerad ära sööb. . . (Uinub magama. Kaugemalt kuulda koera haukumist. Helju ja Hilja tulevad.)

Helju

Nüüd peame ruttama. Olen kauaks ära jäänud. Ei tea, mis ema küll mõtleb. Ta ei teagi, kus ma olen.

Hilja

Jah, võtame lilled ja maasikad, ja läheme! (Lähevad võtma).

Helju ja Hilja

(korraga)

Ära võetud! (Langevad põlvili, üks paremale, teine pahemale poole kivi äärde ja nutavad.

Hilja

(nuttes)

See on minu süü. Mina käskisin nad siia jätta.

Helju

Ei, minu. Ma unustasin mütsi metsa. Ei tea, kes need küll ära viis?

Hilja

Mis kingin küll nüüd emale sünnipäevaks!

Helju

Ja mis annan mina oma haigele emale! Metsas polegi enam marju. (Nutavad vaikselt edasi).

Jänku

(paremalt)

Miks nad küll nii härdasti nutavad. (Lastele): Mis on juhtunud, mu väikesed? Miks te nutate!

Hilja ja Helju tõusevad püsti.

Hilja

(silmi pühkides.) Sina siin, Jänkuke!

Helju

(samuti.) Ehk teab Jänku nõu leida!

Jänku

Aga rääkige ometi, mis on juhtunud!

Lapsed

(korraga)

Meie maasikad ja lilled võeti ära!

Jänku

Võeti ära! Kes võttis.

Hilja

Ei tea, kes. Panime need korviga kivi äärde ja...

Helju

Ja läksime mütsi ära tooma, mille maha unustasin.

Hilja

Ja selle aja sees olid viidud.

Jänku

Ärge kurvastage! See ei aita siin midagi. Peame nõu leidma.

Hilja

Kas sa leiad, Jänku ?

Jänku

(uhkelt)

No küll ma juba leian !

Helju

(rõõmsalt)

Tõesti, Jänku !

Jänku

Siin ei aita muud, kui haisu järele vargale järele minna. Mul on aga praegu kange nohu ega tunne haisu. Sellepärast peame küll minema vana Hundi-onu palvele. Tal on alles nina, mis haisu tunneb.

Hilja

(hirmunult)

Hundi-onu !

Helju

(samuti)

Siis me läheme parem ära.

Jänku

Aga mikspärast ?

Hilja

Me kardame hunti.

Jänku

(käega lüües)

Ärge kartke ! Ta on hää onu. Teile ei tee ta paha. Mis kurja teie talle olete teinud. Oodake siin vähe ! Ma kutsun ta siia (ära pahemale)

Hilja

(Helju ümbert kinni võttes.)

Ma kardan, Helju !

Heliu

Jah, mine tea metsalist uskuda.

Hilja

Kui Hundi-onu küll saab varga kätte, marjadest ja lilledest oleme ikkagi ilma. Need ammu varga nahas.

Helju

(ohates)

Läheme pääle! Ilma oleme neist ikka!
(üksteise najal nuttes ära paremale)

Hundi-onu ja Jänku

(tulevad pahemalt. Hunt käib püsti ja kepp käes. Jänku köögerdab.)

Jänku

(tulles)

See kelm ikka lapsi varitses.

Hundi-onu

(urisedes)

Voi-jah! Või varitses!

Jänku

Kuidas ta muidu korvi leidis.

Hundi-onu

Voi-jah! (Vihaselt) No selle varganäo pean kätte saama, kui see ka mu elu maksaks, voi-jah! Ta, kuramuse pihta, julgeb laste järelt varastada seda, mis need korjanud oma emale, voi-jah! Aga, kus lapsed siis ise on?

Jänku

(ümbervaadates)

Jah, kus nad ise on? Nad vist kartsid sind ja läksid minema.

Hundi-onu

(pahaselt)

Kartsid, voi-jah! Olen ma neile siis midagi paha teinud? (Käib kärsitult edasi tagasi.)

Jänku

(käega tõrjuvalt)

Ei ole, onu! Ei ole, onu!

Hundi-onu

No-jah, ma olen ju hunt. (Jänese ette seisma jäädes.) Ja kas usub keegi, et ka huntide hulgas häid loomi, voi-jah?

Jänku

Ei usu, onu, ei usu!

Hundi-onu

Voi-jah! (käib jälle) Aga kas sina, köögerjalg, usud?

Jänku

(kohe ei vasta, kepsleb siia sinna)

Hundi-onu

(kurjalt)

Voi-jah!

Jänku

Ah mina?

Hundi-onu

(keppi tõstes)

No, no, no? Voi-jah!

Jänku

Usun, usun! Miks ma's ei usu. (Kõrvale.) Süda vuperdab sees. Pidin juba saama, selle „hää" Hundi-onu käest.

Hundi-onu

Noh, kus kohas lilled ja marjad olid?

Jänku

(hädaliselt näidates)

Siin, onu, siin!

Hundi-onu

(kivi juurde põlvili lastes)

Voi-jah! (Nuusutab, sääl juures nina kord-korralt kõrgemale tõstes.) Voi-jah! Varas on läinud (uriseb ja näitab kepiga ülespoole.) Üles! See oli vist mõni lind.

Jänku

Aga lind oleks korvi maha jätnud.

Hundi-onu

(mõttes)

Voi-jah! (Vaatab üles.) On ta's taeva pistnud? Aga vaatame, ehk on ta kivi otsa midagi jätnud. (Vaatab kivi otsa ja näeb Jukut, rõõmsalt.) Voi-jah! Siin ta massakas magab.

Jänku

On's ta sääl?

Hundi-onu

Tasa, tasa! Voi-jah, magab siin kivi otsas. (Tõstab kübara korvilt.) Ja marjad ja lilled alles.

Jänku

(hüppab rõõmsalt siia-tänna ja karjub)

Lilled ja marjad alles! Lilled ja marjad alles!

Hundi-onu

(kurjalt)

Voi-jah! Mis sa sääl köögerdad ja karjud. Äratad ta veel üles. Säh, vii lilled ja marjad lastele ning too mulle teine korv!

Jänku

(rõõmsalt)

Jah, kohe, kohe, onu! (Võtab korvi lilledega ja marjadega ning kiiresti ära.)

Hundi-onu

(magajat kivi otsas vaadates)

Voi-jah. See on ju Karja-Juku! No selle mehega teeme alles nalja. (Võtab kübara ja läheb ära.)

Juku

(liigutab ja unistab kivi otsas)

Pugu, pugu! . . Muri, Muri! . . Võta, võta! Ass, ass! . . . Mäkri, Mäkri. Massa, Massa! Kus sa? Kus . . .

Jänku

(tagasi tulles)

On's ta ülal? Kellega ta räägib siis? (kuulatab.) Nüüd jäi vagusi. (Ronib kivi mööda üles, asetab tühja korvi endisele kohale, murrab siis oksakese.) Ei tea, kas ta peaks raskesti magama? (Kõditab Jukul nina alla. Juku vehkleb kätega ja ümiseb läbi une. Jänku tuleb kiiresti maha.) Oh, oh! kui kuri teine (Juku uinub uuesti.)

Hundi-onu

(tuleb kübaraga)

Voi-jah, kas said korvi?

Jänku

Sain, sain! Näed, sääl kivi otsas.

Hundi-onu

No ma tõin talle magusamaid marju ja ilusamaid lilli. (Näitab.) Voi-jah!

Jänku

(naerdes)

Mis! Eh-eh-eh! Kivid ja ohakad!

Hundi-onu

Anna korv! (Kive korvi valades) Ah-ah-ah! Voi-jah, missugused magusad kivid ja pehmed orjaohakad. Küll ta mees ikka pööraselt rõõ-

mustab. Voi-jah! Paneme nüüd korvi endisele kohale. (Paneb korvi nagu see oli enne) Soo, nii! Kas said lapsed kätte?

Jänku

Sain, sain! Aga küll oli ikka neil hää meel. Päris nutsid rõõmu pärast.

Hundi-onu

Voi-jah. No — tubli on! Läki siis minema. Pärast poiss ärkab üles. (Ära)

Külavanem

(vana hall mehike; tuleb kepi najal ähkides ja puhkides paremalt)

Õh-õh-õh! (Köhib) Oh-jah! Oh-jah! (Köhib jälle.) Päris hinge matab kinni. (Köhib) Rinnus umbne ja torgib. No küll oli see alles sõit. Lase nii loomade järele, et hing kurgu augus ja süda puruks minemas. Ja kelle pärast? Selle va karjase näru pärast. Puhkaks vähe siin kivi ääres. (Istub kivi ääre) Oli teine ikka tragi poiss, kes loomi naljalt käest ei lasknud, aga tea, mis tal täna pähe põrus: laseb loomad Vihu Villemi vilja ja ise läheb kus poiss! Ennekuulmata asi! Terve nisu väli nagu mingi tallermaa, nagu sõnniku auk. Ja mis sa mõtled — terve küla kari hulga aega sees, muud kui sööb ja soopab. Kes selle küll maksab! Tea, kus ta põrund põngerjas peaks ise olema? No tulgu veel (haigutab) mu silma alla. (Langetub kivi najale) No küll aga väsitas. Kuluks siin vähe puhata. Loomad söövad ka kenasti. (Haigutab) Oh-jah! (Jääb kivi najale magama.)

Juku

(hakkab kivi otsas ikka enam ja enam liigutama. Ajab jalad alla poole. Ringutab ja sääl juures libiseb vanamehele kaksiratsu kaela)

Külavanem

(röögatab)

Ööh, kuramus! Mis, mis, mis!

Juku

(tuleb kiiresti vanamehe kaelast ära ja jääb kohmetult seisma)

Külavanem

(tõuseb aeglaselt kui kõuepilv ja põrnitseb poissi vihaselt, siis käratab)

Sa igavene raiskuläinud poisi-purakas! Ma tahan sind viletsat õpetada. (Vibutab keppi ja astub Jukule lähemale) Pööra taguots vastu taevast!

Juku

(hädaga)

Ära nii kurjasti pahanda, pai külavanem. Libisesin kogemata sulle kaela! (Läheb siis ruttu kivi juurde, võtab korvi kübaraga, kübara paneb pähe, kuid korvi pakub hädaga, ilma et ta sinna sisse vaataks, külavanemale.) Võta taat, need maasikad ja lilled kohkumise tasuks ja vii oma lastele.

Külavanem

(korvis ta õiget sisu nähes teeb suured silmad, lööb korvi vihaselt Juku käest maha)

Käi põrgu oma kivide ja ohakatega. (Korv kukub maha ja sisu tuleb välja. Juku ehmub.) Siis ta pakub oma maasikaid ja lilli. (Kividele tähendades.) Kõlu ise oma kive ja näri ohakaid! Niisugune häbita kutsikas. Sest veel vähe, et karja lasid Vihu Villemi vilja tallermaaks teha! Nüüd tuleb veel mind vana hallpääd narrima oma kivide ja ohakatega.

Juku

(kes kõik see aeg norus ja löödult vanameest kuulnud, ehmub järsku, kui vilja tallamist kuuleb ja küsib aralt).

Kas loomad olid viljas?

Külavanem

Või veel, kas olid viljas! Teeb nagu ei teakski. (Keppi vibutades.) Kao mu silmist! Et ma su vilu ega varju näe. Võid minna kuhu tahad, aga meie küla karjaga pole sul enam tegemist.

Palga järele ei maksa sul tulla, see jääb kahjutasuks sisse. (Läheb sajatades minema.) Kus ikka häbemata mühakas sellel mustal maamunal.

Juku

(vaatab tummalt sajatavale vanamehele järele, võtab siis maast mõned kivid ja ohakad ning vaatab neid)

Naljakas, maasikad muutunud kivideks ja lilled ohakateks! . . . Vist kõik sellepärast, et olin häbemata laste vastu. Nad korjasid oma emale ja mina . . . võtsin ära. See tuli kõik sellest inetust kuninga mängust. Ma ei taha enam olla kuningas! Ka loomad läksid seepärast vilja. (Ohates.) Nii siis olen jällegi ilma kõigist, vaene laps. Kes võtab kesksuvel enam karjast! Ei keegi! (Unistades.) Oh ema, elaksid sina, tuleksin nüüd, kui kõigest tõugatud sinu juurde. Korjaksin sulle suure, suure kimbu lilli. Ma elaksin mureta sinu juures. (Härdalt.) Kuid nüüd . . . Nüüd magad sa vaikselt oma kambris, ega kuule, mis pajatab sulle su väike pahur Juku . . . Oh ema, kaunis on su mälestus, nii kaunis, et sulle mõtlemine teeb valu.— — Kuhu lähen ma siis nüüd? . . . Oh ma õnnetu väike karjane! Oh ma vilets vaene kuningas! (Langeb kivi najale ja nutab.)

Jänku

(paremalt)

Juku nutab! Ei tea, miks ta küll nutab. (Läheneb talle ja puudutab teda käpaga.) Mis sul viga on, Juku? Kas pole enam maasikaid ega lilli?

Juku

(silmi kuivatades ja jänkut silitades)

Sa tulid siis minu juurde, Jänku. Jah, inimestelt pole mul abi loota. Armas, Jänkuke, võta mind oma juurde kadakapõõsa. Mul pole kusagile mujale minna.

Jänku

(imestusega)

Kuidas nii? Ise oled ju suure küla karjane.

Juku

Ma pole enam midagi. Aeti minema.

Jänku

Aeti minema? Vaene poiss! Siis on sul kurvastuseks suured põhjused. Ma arvasin, et sul kahju marjadest ja lilledest.

Juku

Jah, oleksid needki alles, annaksin nad lastele tagasi.

Jänku

Annaksid tagasi?! Siis ole mureta! Marjad ja lilled on neil juba käes.

Juku

(rõõmsa imestusega)

Juba käes! Kas sina viisid, Jänkuke?

Jänku

Mina viisin, Jukuke!

Juku

(võtab ta kaela ümbert kinni ja silitab ta pääd)

Sa oled armas ja hää, Jänkuke! Mul on nüüd palju parem.

Jänku

Aga kuhu sa nüüd lähed, Juku?

Juku

Ma tulen elama sinu juurde. Ehitan endale ja sulle kuuse ja kadaka okstest sooja maja ja elame kahekesi päris ilusasti sääl sees.

Jänku

Küll see soe majake sulle ikka külm on. Pole viga, küll ma nõu leian, kuidas omale uue koha saad. Kõige päält pead ennast jälle tegema hääks poisiks.

Juku

Aga kuidas ma saan ennast teha hääks poisiks?

Jänku

Sa olid ju alati tubli poiss, ainult see tänane lillede ja marjade lugu.

Juku

Ma lähen ja palun andeks.

Jänku

Siis võiksid ka Hilja emale sünnipäeva kingiks midagi viia.

Juku

(rõõmsalt)

Sa oled tore, Jänku, kui hääd nõu sa annad! Aga . . . mida ma viin? Mul pole ju midagi.

Jänku

Kas tõesti mitte midagi?

Juku

(mõtleb vähe)

Jah, üks asi mul on, mulle nii kallis, kuid teistele mitte midagi.

Jänku

Mis asi see on?

Juku

See on mu ema mälestus. Enne surma andis ema mulle mälestuseks väikese karbikese.

Ja nüüd tuleb mulle veel meelde, ta käskis selle siis avada, kui mul elu õige vilets ja raske.

Jänku

Siis tuleb sul see just nüüd ära anda.

Juku

See on selleks liiga kallis.

Jänku

Aga avada sa võid ta ikka.

Juku

Ma peitsin selle oma endise kodu lähedale, mis on siit kaugel, kaugel, 100 kilomeetrit või rohkem.

Jänku

Jälle uus häda. Aga oota! Räägime asjast Hundi-onule, tal on ikka tarku mõtteid tosinate kaupa. (Hüüab.) Hundi-onu! Hundisaks, ae!

Hunt

(pool-tusaselt paremalt tulles)

Mis sa, köögerjalg karjud! Ei lase üht mõistlikku lõunatki ära süüa.

Jänku

Kuule, kallis onu, Juku peab . . .

Hundi-onu

(vahele)

Ma tean, tean juba. Kuulsin teie juttu. No jah, see on kaunis pikk maa. Saab nii poole päeva väledasti sirgata.

Juku

Ainult poole päeva!

Hundi-onu

Voi-jah! Paljuks siis sind on. Ega sa mu jooksu palju takista, kui selga istud.

Juku

Siis oleme homme hommikuks julgesti tagasi.

Hundi-onu

Seda muidugi! Läkime aga siis teele. Aga kus jäävad värsked kalkunid, voi-jah! Ei, need vaja enne kinni pista. Oodake mind metsavahelisel teeristil.

Juku

Lähme, Jänku! (Ära pahemale.)

Hundi-onu

Kus mu rasvased kalkunid, voi-jah! (Läheb rõõmsasti paremale, ise oma kõhtu katsudes.)

EESRIIE.

Teine vaatus.

Hilja ema tuba. Korralik tuba lihtsa ja vähese mööbliga. Keset tuba laud. Laua ümber ja seinte ääres mõned toolid. Laua taga olev tool ehitud vanikutega. Paremale läheb uks õue, pahemale siseruumidesse. Tagaseinas 2 akent. Parempoolse akna kõrval seinal lapse püss (umbes 80 sm pikkune). Akna all ümmargune lauake, millel vaas lilledega. (Parem kui vaas plekist, mis mahakukkudes ei purune).

Hilja

(tuleb kiiresti sisse. Tal on süles mitmesuguseid asju. Vaatab aknast, kas ema pole näha ja asub siis laua juurde korraldama. Paneb eilsed ilusad lilled toreda vaasiga keset lauda. Lilledel on ümber lai punasest siidist pael. Paneb punase siidi šleifi ka vanikutega ilustatud tooli korjule. Võtab siis raamatu vahelt kaardi, vaatab seda naeratades ja loeb teiselt küljelt)

Armas, hella emake!
Ela kaua õnnes veel!
Seda soovib Hiljake,
Sünnipäevaks sinule.

Küll ta rõõmustab, see on ju mu enese luuletatud salmike. (Paneb õnnesoovi kaardi lilledesse, asetab küünla lillevaasi ette (publiku poole). Nüüd võtab valgest kartongist tahvlikese — suuruselt umbes 20 × 50 sm, millele on trükitud punaste tähtedega: «Elagu sünnipäeva laps!» Vaatab seda vähe aega ja riputab ta siis tagaseinale, laeal*la* — kahe akna vahele. Korraldab siis veel toas üht-teist, vahete-

vahel läbi akna õue vaadates. Korraga kuuldub ukse taga koputamine. Hilja kohkub.) Ega see ometi ema ole? Ei, ei, ema ei koputa. (Koputatakse uuesti. Hilja läheneb arglikult ukselе.) Kes sääl on?

Helju

(ukse tagant)

Eks ikka mina.

Hilja

Aga kuidas on selle «mina» nimi?

Helju

Helju!

Hilja

(tõmbab kiiresti ukse lahti, rõõmsalt)

Helju! Tule sisse! Aga ruttu, ruttu! Sind ma just ootasingi! Sa oled ainuke, kes praegu siia tuppa pääseb.

Helju

(tuleb sisse. Tal on süles: lilled, umbes taksikoera suurune riidest koerake ja käes korv maasikatega. Teeb kelmikalt kniksu)

Tere, Hilja!

Hilja

(samuti)

Tere, Helju! Oi-oi-oi! Mis sa kõik siia ei tassi! Koer! Ah-ah-ah! Oh sa vigurivänt! Ka maasikad oled toonud siia. Need küll oleksid pidanud jätma oma emale.

Helju

Ema on terve. Ta lubas isegi pärast siia tulla.

Hilja

See on tore! (Võtab Helju käest mängu koera.) Anna see kutsu kord mu kätte. (Silitab.) Kutsu, kutsu, kena kutsu! Aga sa oled tõesti tore tüd-

ruk, Helju, mis sa emale kõik sünnipäevaks tõid. Mis ta nimi siis on?

Helju

Mopsi!

Hilja

(ikka silitades)

Mopsi! Pisi kena Mopsi!

Helju

Ja kas tead, mikspärast ma ta tõin?

Hilja

Muidugi sünnipäeva lapsele mänguasjaks.

Helju

(naerdes)

See laps on mängimiseks veidi suur, aga kas tead milleks?

Hilja

Noh!

Helju

(pool tasa)

Kui ema sulle väikese venna toob, siis on Mopsi ees ootamas.

Hilja

(naerab südamest)

Oh sina naljaratas! Kas ta's just toob.

Helju

Miks ta ei too. Räägi talle. Telli välja, küll ta siis toob. Ma tegin nii ja nüüd ongi vend majas.

Hilja

(ikka veel naerdes)

Oh sind küll. Aga meil pole nii palju aega naljatamiseks. Hakkame kohe korraldama, võib olla ema tuleb varsi koju.

Helju

Kas ta's kodu polegi?

Hilja

Ei ole. Ta läks hommiku vara naaberkülla. Pane asjad lauale.

Helju

(asju lauale pannes)

Ei tea kas Jänku ka täna siia tuleb.

Hilja

Kutsusin küll. Eks näe, kui julgeb.

Helju

(on asjad lauale pannud ja vaatab toas ringi)

Oh kui toredaks sa oled toa teinud.

Hilja

Ära nüüd praegu vaata. Paneme asjad kohale. Oma lilled pane teise akna alla lauale.

Helju

(lilli pahempoolse akna all olevale lauale seades)

Kes need lilled tõi? (Näitab parema akna all laual olevatele lilledele.)

Hilja

(toimetab laua juures koerale ja korvile aset otsides)

Need on poiste poolt. Tule vaata, kas koerake nii aitab. (Ta on koera nii asetanud, et see istub parempoolsel laua otsal ja vaatab ukse poole.)

Helju

Tore, see on tore! Kui Jänku peaks tulema, siis kohkub ta küll omal püksid märjaks.

(Naeravad mõlemad.)

Hilja

Ja marjakorvi paneme teisele laua otsale. (Paneb.)

Helju

Aga kaardid?

Hilja

Need laome lauale ritta. Minu oma on küll[1] lillekimbus, aga sinu ja poiste kaardid paneme lillede ette. (Panevad.) Ja nüüd veel küünal põlema (süütavad küünla.)

Helju

(vaatab aknast välja)

Hilja, Hilja, tule ruttu vaata, kes säält tuleb!

Hilja

(vaatab, siis naerdes)

Las ta tulla! Lähme ise teise tuppa! (Mõlemad pahema ukse kaudu ära.)

(Vähe hiljem läheb uks praokile ja Jänku pää tuleb nähtavale. Ta koera laual ei märka, vaatab muidu ringi ja tuleb siis tuppa. Vaatab oma käes olevat Juku mälestuskarpi, mida tahab asetada lauale. Köögerdab kaunis laua lähedale ja tõuseb sitsima. Nüüd alles märkab koera laual. Ta kohkub hirmsasti, sirutab käed üles ja karjub: «Ui-ui-ui, koer!» ja sirkab kiiresti, karpi maha visates uksest välja. Vähe aja pärast läheb uks uuesti praokile. Nüüd tulevad säält nähtavale ainult jänese kõrvad ja pää ühes Jänkuga.)

Jänku

Ta ei olegi kuri. Ta ei haugu! Istub vaikselt samal kohal. (Sirutab parema käpa ette välja ja liigub õige aralt karbile, mis umbes kahe akna vahele kukkunud, lähemale, ise meelitades.) Kutsu, kutsu! Kena kutsu! Kutsu ei tule Jänkule kallale! Kutsu, kutsu! (Saab karbi kätte ja lippab sellega välisukse juurde.) Kuidas ma julgen karpi aga koera juurde lauale panna. Siis hammustab ta mind tõesti. (Vaatab abiotsides ringi. Näeb püssi seinal. Kohkub.) Püss! Püss! (Tahab jälle välja jooksta, jääb aga ukse vahel peatama).

Aga ega ometi püss ise mu kallale tule. (Tal tuleb midagi meelde, näpuga osutades.) Ah-haa! Nüüd ma tean, kuidas saan karbi lauale panna! (Ronib parema akna juures olevale toolile, toetab jala laua äärele ja hakkab seinalt püssi õiendama. Pahempoolse ukse tagant köstub mürts. Jänku kohkub nii, et kõige laua ja lillevaasiga ümber lendab. Sest ehmatusest toibudes kuulatab vähe aega, ajab laua uuesti püsti, asetab vaasi lilledega pääle ja arusaades, et see mürts püssi otsast ei tulnud, läheb ja võtab püssi seinalt maha. Nüüd ajab enese sirgu kahele jalale, tõstab püssi õlale ja sammub sõduri moodi sirgelt koerast mööda pahempoolse ukseni ja säält tagasi lauani, kuhu asetab Juku karbikese, siis tuleb julgesti koera juurde teise laua otsa ja räägib koerale.) Noh, kas sa ei värise ka kord Jänku ees, mis! Meie jänesed, oleme pidanud alati teie, koerte, eest lippama, aga lippa kord sa ka jänese eest. (Paneb püssi palge.) Noh, kas lippad? (Viskab püssi uuesti õlale.) Olgu pääle, ega ma sind lase. Sa oled hää kutsu, (silitab teda) istud nii vagusi siin laua otsal. Me saame veel päris sõpradeks. (Saab ikka julgemaks ja haarab viimati koera kaenla.) Aga kuidas sa nii külm oled? Ja kerge . . . pagana pihta. (Arusaades.) Riidest koer! Ih-ih-ih! Ja mina loll, kardan mis hull. (Paneb koera endisele kohale.) Istu siin edasi ja kohuta ka mõnda teist sarnast argpüksi nagu mina olen. (Paneb püssi vanale kohale.) Ja nüüd pean ruttama Jukule ja Hundi-onule vastu. Juku kartis hiljaksjäämist ja saatis minu karbiga ees. Nüüd on karp kohal ja võin minna. (Koerale käega viibates.) Hääd aega, kutsukene! (Ära.)

Hilja

(pahemalt sisse tormates, ruttab esmalt ühe, siis teise akna alla ja hüüab läbi viimase teistele lastele)

Tulge ruttu, ruttu! Ta tuleb. (Ise läheb jookstes ära pahemale.)

Lapsed

(Helju ja 3 poissi jooksevad üksteise järele üle toa paremalt pahemale. Neil on kõigil väikesed lillekimbukesed käes)

Ema hääl ukse taga

Hilja, Hiljakene ! Tule korra siia ! (Et Hilja ei lähe, siis tuleb ema tuppa.)

Ema

(30 aastane noor ema. Väljast tulles korralikus puhtas riides. Sisseastudes on tal esimene lause :)

Kus see Hilja siis on ? (Jääb siis imestanult seisma) Heldene aeg, mis siin on ! Aina lilled ja lilled, laual põlev küünal. (Näeb tahvlikest lae all.) Elagu sünnipäeva laps ! Ah õigus ! Mul on ju täna sünnipäev ! (Läheneb lauale.) Oh mis siia kõik toodud ! Kaardid, lilled, maasikad ja koergi. (Naerab liigutatult.) Oh te hääd ja armsad lapsed ! Oh seda Hiljat küll. Mis ta kõik välja ei mõtle. (Vaatab Hilja poolt toodud lilli ja nuusutab nende magusat lõhna, märkab siis lilledes õnnesoovi kaarti, võtab ja loeb :)

Armas, hella emake,
Ela kaua õnnes veel !
Seda soovib Hiljake,
Sünnipäevaks Sinule

Hilja.

(Ema on liigutatud. Sääl kostub korraga ukse tagant «Ema süda.» Soovitav laulda terve õpilaskooriga, et laul oleks mõjuvam.)

Lapsed

(tormavad laulu lõppedes sisse)

Hilja

(südamlikult ema kaelustades)

Armas, kallis ema ! Soovin sulle tervist ja õnne sinu 30-ne aastasel hällipäeval.

Ema

Tänan, kallis tütreke !

Helju

Palju õnne ja ilusaid päevi, kallis naabri-ema ! (Surub kätt ja suudleb põsele.)

Ema

Tuhat tänu, naabri Helju!

Poisid

(soovivad käesurumisega emale õnne, sääljuures öeldes)

Soovin õnne, Hilja ema! Palju õnne, hää naabriema! j. n. e.

Ema

(poiste õnnesoovi kestel)

Tuhat tänu, kallid lapsed! Mis te kõik ära ei tee. Mis te puha välja ei mõtle. Mis ma pean siis teile tegema?

Hilja

Ema, miks sa nii räägid. Sa hoolitsed ju alati meie eest. Sinu vaeva ja muret ei jõuagi me tasuda.

Ema

See on armas kuulata, et teie, alles nii väiksed, oskate ema tööd ja vaeva hinnata. See, lapsed, annab emale uut jõudu teie eest hoolitseda.

Hilja

Ja ma olen nüüd suur küllalt, et sulle alati olla abiks.

Ema

(ta pääd tänulikult silitades)

Siis elan ma tõesti kaua, nagu mulle soovisid. (Lauale vaadates.) Ja mis te kõik mulle olete toonud! Isegi värskeid maasikaid, kelle toodud siis need on?

Hilja

Helju tõi need.

Ema

Aga Helju, sa oleksid küll pidanud viima need oma emale, kuulsin, et ta olla haiglane.

Helju

Ei ta on juba terve ja saatis need sulle.

Ema

Palju tänu sulle ja talle. (Koera kätte võttes, naerdes.) Mängu koer! Oh te väikesed kelmid, nüüd küll pean hakkama ühes teiega mängima.

Lapsed

(naeravad)

Hilja

See on Helju enese poolt. Ja tead ema, milleks ta selle tõi?

Helju

Ära sa nüüd kohe siinsamas!

Ema

Ütle aga edasi. Ega te ometi mind pelga?

Hilja

Helju ütles, et kui mulle väike vend tuleb, siis on mängukoer ees ootamas.

Ema

(naerab südamest)

No küll olete mull sellid! Mis teile kõik pähe ei tule? Kas see vend siis üldse tuleb?

Hilja

Helju ütles, kui välja tellin, siis tulla.

Helju

(hoiatades)

Kuss! Kuule sina!

Ema

(naerab)

Küll te olete mul aga tragid. Kohe tellimise pääle! Kust sa siis endale uue koera saad?

Helju

Ma olen juba suur.

Ema

Küll muretsen vastukingiks sulle päris elusa koera. Meie Musti tõi tervega kuus musta lontkõrva. Kui neil silmad pähe tulevad, siis võid endale valida, missuguse ise tahad.

Helju

Tänan.

Ema

(koera lauale pannes ja sääl ümber vaadates)

Mis, siin väike karbike.

Lapsed

Karbike! Kellelt see's?

Ema

Ju muidugi Teie poolt.

Lapsed

Ei ole! Ei ole!

Hilja

Vaata, ema, mis on sääl sees!

Ema

Eks vaatame, mis siin sees on. (Avab karbi.) Sõrmus!

Lapsed

(karpi vaadates)

Sõrmus! Oi kui tore sõrmus!

Hilja

Vaata, ema, sõrmuse all on veel midagi.

Lapsed

(karpi vaadates)

Mis sääl veel on?

Ema

(võtab karbist päevapildi)

Näete!

Lapsed

Päevapilt !

Hilja

Aga kelle on see päevapilt !

Ema

(vaadates)

Ei tunne ! Ühe naisterahva oma ta on. Aga kelle ?

Helju

Vaata, naabriema, teises küljes on midagi kirjutatud.

Ema

(loeb)

Mälestuseks Jukule ema poolt.

Hilja

Mälestuseks Jukule ! See pole siis sulle, ema?

Helju

Aga kelle Jukule ?

Ipoiss

Missugusele Jukule ?

Hilja

Vaata, ema, ehk on sääl veel midagi !

Ema

(karpi avades)

Kiri. Üks väike kirjake on siin veel.

Lapsed

Loe see üles !

Ema

(loeb)

Armas Juku !

Hilja

Jälle Juku !

Teised lapsed

Kuuleme nüüd, Hilja !

Ema

(loeb uuesti)

Armas Juku !

Lahkun varsti sinust, poja. Üksinda jääd sa maha, väetike ja nooruke. Ei isa hoolitsemas ega ema hellitamas. Ära siiski karda raskusi, Juku! Ole hää poiss teistele, siis käib su käsi ikka hästi. Jätan sulle, armas poeg, mälestuseks oma noorpõlve hinnalise s õ r m u s e ja päevapildi. Muud varandust sulle pole jätta. Pikk haiguse aasta haiglas on mu teinud päris vaeseks. Ja Jukuke, kui oled jäänud üksi, kui oled abita; kui kõik on külmad su vastu ja oled nõrkemas raskeis elutormes, siis kingi ära oma ema mälestus. See sulatab soojaks külmad südamed; sa leiad pääsetee ja sulle avaneb uuesti parem tulevik.

Sind südamest armastaja kurb ema.

(Kirja lugemisele järgneb vaikus. Ema püüab varjata silmitükkivaid pisaraid.)

Hilja

Kui kurb kiri. Jukul polegi siis enam ema.

Helju

Jah ei ole.

I poiss

Aga miks see karp siia toodi ?

II poiss

Ja kes tõi ?

III poiss

Kõige imelikum, kes on see Juku! Ega ometi Karja-Juku ?

Hilja

Tema ta küll ei ole. Ta ei julgeks siia tulla.

Ema

Aga mikspärast ta ei julge?

Hilja

Juhtus eile midagi. Ema, täna ärme räägime sellest.

Ema

Kes täna siin käis?

Hilja

Pääle meie ei keegi.

Helju

Aga Jänku!

Hilja

Ah jah, Jänku käis ka.

Poisid

(naerdes)

Siis viimati Jänku.

(Ukse taga koputatakse.)

Hilja

Kuulge, koputatakse!

(Kuulavad, koputamine kordub.)

Ema

Jah, sisse!

Juku

(tuleb kohmetult sisse. Laste nägudel imestus ja vaatavad üksteise otsa. Juku võtab mütsi pääst, keerutab seda vähe aega käte vahel, vaatab vahest häbelikult toasolijatele, siis jälle oma mütsile, viimati)

Tere!

Ema

Tere-tere, Karja-Juku! Kas tulid loomi välja ajama?

Juku

(kogeledes)

Ei, ma . . . ma . . . tulin . . . tulin maasikate ja lillede pärast.

Ema

Missuguste lillede ja maasikate pärast?

Juku

Nende pärast jah — andeks paluma.

Ema

Ma ei saa midagi aru.

Hilja

Ah ema, Juku võttis eile kord meie lilled ja marjad ära, kuid me saime need jälle kätte.

Juku

Kas te annate mulle selle andeks.

III poiss

Kuningas tuli andeks paluma!

Juku

Ma ei taha enam olla kuningas. Sellepärast see kõik juhtuski.

Ema

Eks lastel juhtu oma vahel ikkagi mõnda. Ära muretse midagi, Juku. Sa oled hää poiss, et andeks palud. Hilja ja Helju, te annate ju Jukule andeks!

Hilja ja Helju

Ja muidugi, Juku, anname andeks.

Juku

Tänan teid! (Vaatab toas ringi, rõõmsamalt.) Siin on kõik nii kena. Nii palju lilli ja . . . ja Hilja emal on sünnipäev. (Läheneb kohmetult ja surub ema kätt.) Juku soovib sulle ka natuke õnne!

Ema

(naerdes)

Tänan, tänan! Mikspärast sa's nii natuke soovid.

Juku

Ma soovin nii palju kui on. Mul pole rohkem.

II poiss

Karja-Juku läheb päris viisakaks! (Poisid naeravad.)

Ema

Ärge naerge, poisid! See on Karja-Jukust väga ilus. Ta on täna ka meie külaline.

Juku

Ma ei ole enam Karja-Juku.

Lapsed

Kuidas?

Juku

Eile, kui seda rumalat kuninga mängu mängisin, jäin magama. Loomad läksid vilja ja mind aeti minema. (Pühib silmi.)

Hilja

Ja kuhu sa nüüd lähed, Juku?

Juku

(läbi pisarate)

Ei tea, Hilja. Eks ma otsin teise küla, kus Karja-Jukut veel tahetakse.

Ema

(võtab karbikese)

On's see sinu karbike, Juku?

Juku

(ei vasta)

E m a

Ütle aga julgesti, ära karda! Sa tõid selle siia?

J u k u

Ei ole. Jänku tõi.

E m a

(naeratades)

Aga sa ometi saatsid, eks?

J u k u

(tasa)

Jah.

E m a

Oma armsa ema mälestuse kingid sa ära, Juku!

J u k u

(süüdlaselt)

Mul muud ei ole . . . Ma tahtsin Hilja emale ka midagi kinkida.

E m a

(on liigutatud. Ta silitab Juku pääd)

Sa oled hää poiss, Juku . . . . . Ja väga hää oli sinu armas ema, kelle vaim sind praegugi eluraskustest läbi kannab.

J u k u

Kas Hilja ema tundis mu armast ema?

E m a

Ei, ma pole teda eales näinud, kuid tean, et ta oli hää, parem kui keegi teine.

J u k u

Kui hää ja tark sa oled. Jah, mu ema oli hää, ta oli sama hää kui sina, Hilja ema.

E m a

Kui sa nii arvad, Juku, siis püüan sulle

olla su kadunud ema asemel. (Hiljale.) Hilja, tule siia! Kas tahad Jukut endale vennaks?

Hilja

Jah, ema!

Ema

Andke siis teineteisele kätt kui õde-venda. (Lapsed kätlevad.) Nii. Ja Jukuke, sul pole nüüd enam vaja otsida uut karjase kohta. Siin on sul uus kodu. Teeme kõik, et uus kodu oleks sulle armas.

Juku

(ema südamlikult käega tänades)

Ma tänan sind, hää, kallis ema!

Ema

Ära täna mind, vaid ole tänulik oma emale, kes sulle jätnud nii kauni mälestuse. See ema mälestus aitab sind üle igast raskusest.

Jänku ja Hundi-onu

(tulevad)

Hilja

Vaata, ema, meie avitajaid. (Neile vastu minnes ja tervitades.) Tere tulemast, kallid külalised.

Hundi-onu

Voi-jah! Tere!

Jänku

(emale käppa andes)

Soovin õnne sünnipäevaks!

Hunt

(samuti)

Voi-jah, mina samuti!

Ema

Tänan, tänan! Aga soovige õnne ka Jukule. Ta on tänasest päevast minu laps.

Hundi-onu

Voi-jah! Vaata, vaata! (Käppa andes.) No, palju õnne siis, Juku, uues kodus kasvamiseks, suureks meheks sirgumiseks. Ja ära unusta oma hääs põlves vana Hundi-onu, kes sulle mütsi pani nii kenad kivid ja pehmed orjaohakad.

Juku

(naerdes)

Ah, sina siis! Ei, ei kus seda! Juku peab oma hääd onu ikka meeles. (Raputab kaua ta käppa.)

Hundi-onu

(naerdes)

Õh-õh-õh! Voi-jah!

Jänku

(Jukule)

Palju õnne, Juku! Sinu ema mälestus aitas leida sulle uue kodu!

Hundi-onu

Voi-jah! Kõik on kena ja rohkemgi kui kena. Ja selle, voi-jah sünnipäeva lapse ja, voi-jah, tema uue lapse auks laseme laulu lahti. (Annab hääle ja lööb takti. Laulu võib iga lavastaja ise valida oma maitse kohaselt, kuid see olgu lõbus ja võimas. Pääle laulu ühine kummardus publikule, kusjuures hunt ütleb oma harjunud sõna)

Voi-jah!

EESRIIE.

Lõpp.

TINGIMUSED.

Kool, kes ostab selle näidendi raamatuid vähemalt 4 (tarvitamata) eksemplari, omab ettekande õiguse autorile erilist tasu maksmata.

Teisiti mängijail autorile tasuda 2 krooni iga ettekande eest.

Ettekande loa ja ka raamatud saab autorilt. Aadress: **A. Rahula — Leisi, Viira pk.**

Samalt autorilt ilmunud Haridusliidu kirjastusel 1931 aastal:

„Jänesepoiste jõuluöö unenägu.“ 3 vaatuses.

„Juku ja Miku.“ 2 vaatuses.

„Maimu.“ 3 vaatuses.

Hind 60 senti